



Humanistisk Ungdom

Postboks 6744 St. Olavs plass, 0130 Oslo

Oslo, 3. februar 2008
Deres ref: 200706054
Vår ref.: 832/lph

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Høringsuttalelse - forslag til endringer i opplæringsloven (KRL-faget)

Vi viser til høringsnotat fra departementet, datert 05.12.2007, om forslag til endringer i opplæringsloven knyttet til dagens fag Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap.

Humanistisk Ungdoms medlemsmasse identifiserer seg som en livssynsminoritet. Størstedelen av medlemmene er nylig utgått fra grunnskolen, og har hatt KRL-faget på alle eller de fleste skoletrinn. Det er på denne bakgrunn at vi ønsker å uttale oss om de foreslåtte lovendringene.

Tidligere endringer av faget

Selv om hensikten med KRL-faget var god, ble det tidlig klart for landets livssynsminoriteter at faget ikke ville være i stand til å nå sine mål om å medvirke til respekt og dialog, da en bestemt type kristendom fikk en tydelig kvalitativ forrang.

På bakgrunn av en evaluering av fritaksordningen og kritikk fra FNs Menneskerettighetskomité er faget tidligere utsatt for kosmetiske endringer. Et godt eksempel kan være omskrivningen fra "evangelisk-luthersk tru" til "evangelisk-luthersk kristendomsforståing", som dessverre, men ikke overraskende, ikke ser ut til å ha endret praktiseringen av faget nevneverdig.

Vi merker oss derfor at departementet presiserer i høringsnotatet at "(f)leire av forholda som er tekne opp i dommen, er ikkje endra sida 1997 og gjeld derfor framleis for faget slik det er i dag." Denne innrømmelsen er et godt utgangspunkt for de foreslåtte endringene.

Fritak

I utgangspunktet skulle vi ønske at Norge kunne ha en felles undervisning om religion, livssyn, etikk og filosofi som er lagt opp slik at ingen har behov for å søke fritak. Vi vet imidlertid av erfaring at dette så langt ikke har latt seg gjøre, og er derfor glad for at fritaksreglene opprettholdes slik at elever og foresatte også i årene som kommer har denne muligheten i de tilfellene hvor undervisningen går over streken.

Vi støtter endringsforslaget som presiserer at det også skal gis informasjon om innholdet i opplæringa, da kjennskap til nettopp dette må være en forutsetning for at man skal ha mulighet til å melde fritak.

Innholdet i og praktiseringen av faget

Noen steder har man også under gjeldende regler klart å praktisere faget på en ikke-diskriminerende måte, og de lærerne/skolene dette gjelder skal ha all ære for dette.

Vi er enige med departementet i at ”det er naudsynt med meir omfattande endringar”, men må advare mot en for sterk tro på at endringer i opplæringslova automatisk vil gi en bedre praktisering av faget i det enkelte klasserom.

For det hjelper ikke om innholdet i lova er ”utforma slik at det gir tryggleik for at menneskerettane ikke blir brotne og sikre(r) at undervisninga er objektiv, kritisk og pluralistisk” når uttalelser fra politisk ledelse i departementet og flere skoleeiere rundt om i kommunene forsikrer offentligheten om at det nye faget skal være det samme som før (bl.a. NRK Dagsnytt Atten 10.12.2007 og Vårt Land 29.01.2008).

Med denne holdningen er man på vei til å begå den samme feilen som man gjorde med KRL-faget fra begynnelsen, og vi minner om at den Europeiske Menneskerettighetsdomstolen i sin behandling av saken var særskilt opptatt av praktiseringen av faget.

Når elevene skal bli kjent med religionene ”ut fra deres egenart”, blir det fort forkynnende. I tillegg blir resultatet ofte at det kun er kristendommen som presenteres på denne måten, mens de øvrige livssyn presenteres som ”det andre”. Samtidig stiller vi oss kritiske til hvorvidt en lærer kan klare å presentere innenfraperspektivet i flere ulike religioner.

Læreplanen

Vi var i utgangspunktet positive til at departementet varslet endringer i læreplanen for KRL/RLE. Men når høringen av læreplanendringer nå har kommet før høringen om lovendringene er avsluttet, vitner det om at høringsrundene arrangeres mest for syns skyld, uten vilje til å ta innspillene fra høringsinstansene på alvor.

Uten at vi har behandlet de foreslåtte læreplanendingene grundig i denne omgang, ser de ut til å føye seg inn i signalene fra politisk ledelse i departementet om ingen faktiske endringer. Det er her de viktigste endringene må gjøres dersom en skal leve opp til domstolens kritikk av praktiseringen av KRL-faget, men det legger departementet dessverre ikke opp til. Dette bør departementet ta inn over seg. det bør ikke være nødvendig å behandle KRL i rettssalene på nytt.

Vi hadde tenkt å be departementet i den kommende læreplanen presisere at ansvaret for trosopplæring ligger til de foresatte og deres trossamfunn, ikke den offentlige skolen. Videre ville vi minnet om at læreplanene må utarbeides av et bredt fagmiljø som også består av religionshistorikere, sosiologer, filosofer og folk med bakgrunn i religionsvitenskap, ikke bare teologer som i tidligere runder. Dette ser vi nå liten vits i å poengtere, all den tid departementet utarbeider læreplaner før høringen om lovendringer er avsluttet. Hvorfor departementet da i det hele tatt bryr seg med å sende denne saken på høring, står for oss som en gåte.

For øvrig kommer vi tilbake til læreplanens innhold i vårt høringssvar om dette til Utdanningsdirektoratet – hvis det da ikke nok en gang er en liksomhøring...

Læreverk

I denne sammenheng er det skremmende å høre at politisk ledelse i departementet hevder at de foreslåtte endringene i faget ikke krever nye læremidler (NRK/NTB 08.12.2007). Dette gjenspeiles også i høringsnotatet, hvor det står at forslaget i liten grad har økonomiske konsekvenser (punkt 4.5). I praksis betyr dette at det store flertallet av elevene fremdeles vil ha bøker fra da KRL-faget var helt nytt i 1997.

Selv norsk høyesterett fant et av disse bokverkene forkynnende, i sin domsavsigelse 22. august 2001: "Jeg er enig i at flere spørsmålsstillinger og formuleringer i "Broene" kan forstås slik at den kristne tro fremstår som svaret på etiske og moralske spørsmål" (Norges Høyesterett, sak nr. 2000/1533, side 27 tredje avsnitt). Dette kjenner våre medlemmer godt fra egen KRL-undervisning, hvor en bestemt retning innen kristendommen gjerne ble fremstilt som Sannheten, mens andres tro/livssyn presenteres som avvik.

Endringene i faget må derfor også kreve nye skolebøker, hvis hensikten er å få praktiseringen av faget i samsvar med Norges menneskerettighetsforpliktelser. Dersom ikke også skolebøkene blir endret frykter vi at også denne endringen av faget vil bli preget av fine ord og lite reell endring. Det virker som det er enklere for departementet å endre overordnede formuleringer og "festtale-prat" enn den faktiske praktiseringen. Og det som er av størst betydning for elevene (og menneskerettighetene) er nettopp hvordan faget praktiseres i det enkelte klasserom.

Fagets navn

Dersom det er et mål å harmonisere fagnavet kunne det gjerne hete "Livssyn og Etikk", da begrepet livssyn i bred forstand dekker både religiøse livssyn (dvs. religioner) og sekulære livssyn. På den annen side, siden departementet ikke legger opp til annet enn endringer på papiret, kunne faget like gjerne fremdeles hete KRL, som mye riktigere gjenspeiler fagets innhold.

Konklusjon

Det foreslåtte endringene viser i utgangspunktet vilje til å få faget i overensstemmelse med menneskerettighetene i lovteksten, men uten faktiske forbedringer for elevene, særlig om en tar andre signaler fra departementet med i vurderingen.

Disse lovendringene alene er langt fra gode nok, spesielt så lenge skolen har som formål å gi elevene en kristen oppdragelse. Dette må derfor ses i sammenheng med det pågående arbeidet med ny formålsparagraf for opplæringsloven.

Men hvis resultatet etter denne runden med endringer i KRL-faget blir slik som det ser ut nå, kunne departementet spart seg mye arbeid ved rett og slett å ikke endre noen ting. Resultatet for elevene som har faget på skolen blir uansett det samme: ingen endringer.

Vennlig hilsen,


Lars-Petter Helgestad
leder


Siri Engen
nestleder